

פנינת השבוע

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 306

פנחס תשע"ג

ויש להבין, מדוע מגיע לו שכר זה בדין?

מבאר רבי בן ציון סנה: מעשה הקנאות לא היה מתפקידו של פנחס, ויותר מכך - המעשה היה מנוגד לחלוטין לטבעו של פנחס ולמידותיו, כי היה פנחס נכדו של אהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום.

משל למה הדבר דומה?

נשיא ארה"ב הנבחר החליט לומר תודה רבה לבוחרים. הוא ערך מסעות והופעות פומביות בכל מדינות ארצות הברית, פזר חיוכים ונפנף לשלום לכולם. פעם אחת הצליחו טרוריסטים להתקרב לשיירה שלו, ואף ירו בגלגלי הרכב של הנשיא. אחד משומרי הראש שם נפשו בכפו, קפץ עליהם והרג אותם.

כל העתונים בארה"ב היו מלאים בתמונותיו של המאבטח הנועז, והנשיא כתב לו מכתב תודה נרגש. לאחר שנסתיימה המהומה, אמר הנשיא: "אני זקוק לשבוע של חופשת סקי, ורק אחר כך אתחיל בעבודה"

השומרים של הנשיא לא ידעו לעשות סקי. עד שלבשו את המגלשים על רגליהם, כבר היה הנשיא גולש למטה. רק מדריך הגלישה היה צמוד אל הנשיא. באחד העקולים יצאו לפתע, מתוך סבך ענפיו של עץ, שני טרוריסטים, שכוונו את אקדחיהם אל ראשו של הנשיא. ללא שהות, חבט המדריך בנשיא, והפיל אותו על האדמה, וכך הצילו מהכדורים הראשונים שנורו. מכיוון שמדריך הגלישה ידע לשלוט היטב במגלשים, הוא סובב את המגלשים כך שפגעו בעצמה בטרוריסט הראשון, ואחר כך בשני. לאחר מאמץ אדיר, הכניע המדריך את שני הטרוריסטים, והציל את הנשיא.

תמונותיו של המדריך מלאו את העתונים, הנשיא נתן לו במתנה שני מליון דולר.

כולם שאלו את הנשיא: "מה ראית לתת לשני מליון דולר, ואלו לראשון הסתפקת במכתב תודה?"

אמר להם: "הראשון היה מאבטח, וזה היה תפקידו. השני הוא מדריך סקי, מה לו ולטרוריסטים!! זה לא תפקידו, ולכן מגיע לו יותר."

התורה אומרת: "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" - כהן הוא, בן בנו של אהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום. אין לו קשר למעשי קנאות כאלה, אין זה מתפקידו ואין זה באפיו. לכן מגיע לו על המעשה שעשה שכר מיחד.

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" (כה, יא)

ברש"י: לפי שהיו השבטים מבזים אותו: הראיתם בן פוטי זה שפטם אבי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן.

ידועים דברי הגמרא (קדושין ע"ב): "אמר רבי חלבו: קשים גרים לישראל כספחת". מדוע?

מובא שם בתוספות (ד"ה קשים): "והר"ר אברהם גר פרש, לפי שהגרין בקיאים במצוות ומדקדקין בהם, קשים הם לישראל כספחת, דמתוך כן הקדוש ברוך הוא מזכיר עוונותיהם של ישראל כשאין עושין רצונו".

כלומר, גרים הבאים מבחוץ, תופסים את הענין ברצינות ומקיימים את המצוות מתוך דקדוק רב. כתוצאה מכך, נוצר קטרוג על עם ישראל.

זו - אומר ה"חתם סופר" - היתה האשמה שהאשימו השבטים את פנחס: וכי לא די במה שהיה עד עתה עם ישראל בשיטים, אלא עתה יגדל הקטרוג כיון שפנחס, שהוא בן גרים, קנא את קנאת ה'!...

לכן בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, כלומר, אין להתייחס אליו כגר, וכיון שכך - הוא אכן השיב את חמתו של ה' ולא הכפיל את חמתו.

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל" (כה, יא)

במדרש רבה מובא: כשיצא פנחס עמדו בני שמעון לפגע בו, ירד המלאך ונגף בהם. כשראה פנחס שמבקש לכלותו, חבטו (-את זמרי וכזבי) בקרקע ועמד והתפלל. על כך נאמר בתהלים: "ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה".

הפסוק ממשיך ואומר: "ותחשב לו לצדקה לדר ודר עד עולם". וקשה - הלא גם אהרן הכהן עצר את המגפה, על ידי הקטורת, ומדוע לא נאמר עליו שנחשב לו הדבר לצדקה לדר ודר?

תרץ ה"תפארת שלמה": ודאי שגם אהרן עשה צדקה גדולה, אך אין הדבר נוגע לדר ודר, שהרי כאשר אין לנו בית מקדש, אין גם קטורת, ואיך נעצור את המגפה? פנחס עצר את המגפה על ידי תפלה, וזהו דבר שאנו יכולים לעשות תמיד. לכן נחשב לו הדבר "לצדקה לדר ודר", עד עולם.

"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום" (כה, יב)

אמר הקב"ה: בדין הוא שיטול שכרו (במ"ר כא, א)

"ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת

קרח... ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח
(כו, ט-ז)

הכתוב הולך ומונה את שמותיהם של בני ישראל לשבטיהם, ומה ראה לסטות מענינו ולספר כאן את מעשיהם של דתן ואבירם ועדת קרח?

באר **רבי יעקב קמינצקי** זצ"ל: בתחילת ספר במדבר הולך הכתוב ומונה את פקודי בני ישראל, והמנין הוא באלפים ובמאות בלבד. ואף כאן שב ומונה הפסוק את שבטי ישראל, ובכולם מונה רק את האלפים והמאות, מלבד שבט אחד שאותו מונה הכתוב אף לעשרותיהם - שבט ראובן: "אלה משפחות הראובני ויהיו פקודיהם שלושה וארבעים אלף ושבע מאות **ושלשים**" (פסוק ז), והדבר צריך באור!

בצאת בני ישראל ממצרים נאמר: "וחמושים עלוי" (שמות יג, יח), כי מאחר שחששו מפני מצרים הרודפים אחריהם, לכן לא הלכו יחידים אלא נתחלקו לקבוצות קבוצות, כדרכם של היוצאים למלחמה, וכל קבוצה מנתה חמושים איש.

לפיכך, אף כאשר מנו את ישראל, נעשה המנין על פי אותה חלוקה של קבוצות קבוצות של חמושים. את היחידים העודפים שנותרו לאחר חלוקת השבט לחמשים-חמשים פזרו בין שאר הקבוצות של החמשים שמאותו שבט.

באה, אפוא, התורה להשמיענו כי השבט היחיד שהיתה לו קבוצה של שלושים איש ולא של חמשים - היה שבט ראובן: "ויהיו פקודיהם... ושלושים". וכל כך למה? על כך בא הכתוב והוסיף את טעם הדבר: "ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח". וזכר לדבר, כדי להודיענו על חסרונם וגנותם, הותירו בהם קבוצה של שלושים איש.

"כי אמר ה' להם מות ימתו במדבר ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון" (כו, סה)
ומיד אחרי כן נאמר: "ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף..." (כו, א).

מה הקשר בין הפסוקים המדברים על כך שכל יוצאי מצרים כבר מתו, לבין פרשת בנות צלפחד?

באר ה"פניני קדם" בשם **רבי שמריהו זלמן ב"ר יעקב אברהם** בעל ה"אבני שהם":

נאמר בפסוק לעיל (יד, לח): "ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם", ובפשטות הכוונה כי כולם מתו ורק יהושע וכלב נשארו.

אבל חז"ל (בבא בתרא קיח ע"ב) דרשו את הפסוק

אחרת: "מרגלים - יהושע וכלב נטלו חלקם. מנהגי מילי? אמר עולא, דאמר קרא: ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם, מאי 'חיו'? אילימא חיו ממש, והא כתיב קרא אחרינא: 'ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון!' אלא מאי חיו? שחיו בחלקם", והינו שנטלו את חלקם של מרגלים בארץ.

והנה, בנות צלפחד בקשו: "תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו", והרי קיימת מחלוקת למי נתחלקה הארץ - ליוצאי מצרים או לאלו שנכנסו לארץ.

טענו אפוא בנות צלפחד, כי מן הפסוק הקודם משמע שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, שאם לא כן, מדוע יהושע וכלב קבלו את חלקם של המרגלים שהיו יוצאי מצרים?

על כרחך שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, ואם כך - אמרו בנות צלפחד - גם להן מגיע חלקו של אביהן, שאמנם מת במדבר אך היה מיוצאי מצרים.

"ונתתה מהודך עליו" (כו, כ)

ברש"י: מהודך - ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה.

צריך להבין, מדוע מוגדר ההבדל בין משה ליהושע כהבדל שבין החמה ללבנה דוקא?

וכתב לבאר זאת בספר "**כרם חמד**", שהנה, בפרשת וילך (דברים לא, ז) כתוב: "ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ה' לאבתם לתת להם ואתה תנחילנה אותם". ומפרש שם רש"י: "משה אמר ליהושע, זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתן ועצתן. אבל הקב"ה אמר ליהושע, כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ... הכל תלוי בך, טל מקל והך על קדקדן, דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור".

כלומר, משה רבנו אמר ליהושע שאין כל חסרון בשליט השומע לעצת הזקנים וההולך לפי דעתם. אולם יהושע, לאחר שנצטוו על ידי הקב"ה, פעל לבדו וסבר שאין מקום לשני שליטים שישלטו.

והרי ידועים דברי חז"ל (חלין ס ע"ב) שבבריאת המאורות נבראו החמה והלבנה שוים, ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה: "אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד".

דבר זה נרמז כאן בהשוואת משה לחמה ויהושע ללבנה, שכן משה היה סובר כמו החמה, שאפשר שיהיו שני מלכים משתמשים בכתר אחד, אבל הזקנים, כשראו שיהושע מנהיג את העם לבד ואינו מצרפם להנהיג, אמרו: "פני יהושע כפני לבנה", כלומר סובר הוא כמו הלבנה שטענה: אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד.

